

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

1 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/ferenc-papa-dacoromaniaban-helyes-igy/> internetes címről származik. A cikket 2020-08-08 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

“Ferenc pápa Dakoromániában” - helyes így?

Bukarestben nemrég felavattak egy elegáns mellszobrot, amely Ferenc pápa 2019 májusi látogatásának állít emléket. A szobor kiváló, szép munka, amely az imába merült, csendes, emberközeli pápát ábrázolja, aki szemlélőjére néz egy magas piedesztálról. A szoborhoz társított szöveg azonban igencsak nagy visszhangot keltett mind a román, mind a magyar közösség körében: PAPA FRANCISCVS IN DACOROMANIA. XXXI MAII - II-IVNII-MMXIX.

A többség értetlenül állt a Dacoromania kifejezés előtt: sokan nevetségesnek, a dákoromán mozgalom megerősítésének vélték, mások értetlenkedve álltak a fogalom előtt. A helyzet azonban ennél jóval bonyolultabb és alapos kutatást igényelne: mikor és hogyan vált a trianoni Románia (hivatalos nevén 1866-1947 között: România) a vatikáni dokumentumokban „Dacoromaniává”.

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

2 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Jogilag, a Vatikán Állam hivatalos, latin nyelvű dokumentumaiban ma Románia mint állam megnevezése valóban Dacoromania néven ismert. Erről számos kortárs dokumentum tanúskodik az 1960-as évek óta szinte rendszeresen megjelenik a hivatalos szentszéki közlönyben (Acta Apostolicae Sedis)[1] és a 2019-es, latin nyelvű vatikáni híradás Ferenc pápa romániai látogatásáról is ilyen formában említette az ország nevét (*Franciscus Dacoromaniam invisit, tres dies ut parvula cum Ecclesia ambulet locali atque in dialogo cum orthodoxis*)[2]. Az 1990 előtti dokumentumokban a *dacoromana* fogalom a román nyelv vagy a román nyelvű katolikusok latin fordításaként jelenik meg (*Ecclesiae Dacoromanae ritus Byzantini*). 1990-ben jelenik meg először a Dacoromania és Dacoromana Republica fogalmak a hivatalos vatikáni közlönyökben[3].

Ez tehát egy nyelvi és diplomáciai hagyomány, amely a Vatikánban hivatalosan elfogadott. A szobron található latin felirat tehát - szigorúan jogi értelemben - helyes. Az más kérdés, hogy Romániában miért kizárólag latin nyelvű (és miért nem kétnyelvű) felirattal látják el a szobrot. Egy kétnyelvű felirattal elkerülhető lett volna a sokakban felmerült félreértés a Dacoromania fogalommal kapcsolatban.

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

3 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Sokkal izgalmasabb történeti kérdés azonban megvizsgálni, miért Dacoromania lett Románia elnevezése a vatikáni, latin nyelvű szövegekben. Marton József 1995-ben közölt és Románia meg a Vatikán 1927-es konkordátumáról közölt tanulmányából kiderül, hogy az 1918 utáni romániai állapotok súlyosbították az erdélyi római katolikusok és a görögkatolikus előjárók, valamint a bukaresti vezetés és a Vatikán kapcsolatát[4]. Az 1923-as új romániai alkotmány elfogadásával és a földreformmal a katolikus egyház óriási veszteséget szenvedett, az ortodox egyház lett az állam új, hivatalos vallási hatalma, amely pozíciót nem hivatalosan, de egyértelmű politikai manőverekkel ma is tartja. A görögkatolikusok számára fontos volt, hogy 1923 után veszélyeztetett pozíciójukat valamelyest megtartsák, ez azonban sajnos az erdélyi római katolikus egyház kárára történt. A Dacoromania mint Romániát jelölő fogalom elsősorban tehát az erdélyi görögkatolikus értelmiségi hagyományból származik.

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

4 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/ferenc-papa-dacoromaniaban-helyes-igy/> internetes címről származik. A cikket 2020-08-08 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

Fotó: Bukaresti Római Katolikus Egyházmegye

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

5 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/ferenc-papa-dacoromaniaban-helyes-igy/> internetes címről származik. A cikket 2020-08-08 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

A fogalom jelzős szerkezete (dák-római - daco-romana) jól ismert már a későreneszánsz irodalomban és a XVIII-XIX. századi latin és román munkákban is: Köleséri Sámuel például 1717-ben közölt *Auraria Romano-Dacica* című bányatörténeti munkájában használja ezt a fogalmat, igaz, itt Dacia provincia mint földrajzi és történeti „emlékhely”, történeti régió szerepel. Ez a reneszánsz, sőt középkori hagyomány számos alkalommal fel-felbukkan mind román, mind magyar történeti kontextusban: a Principátus korának provinciái - részben látható romjai és városai, részben az irodalmi hagyományok miatt - bekerültek a Magyar Királyság és később az Erdélyi Fejedelemség politikai propagandájának szótárába. Dacia római provincia ekkor azonban még mint a latinitás, a nyugati civilizáció egyik bástyája szerepel az értelmiségi és politikai közbeszédben. Az erdélyi románság XVIII. század óta fellelhető és a görögkatolikus értelmiség révén megnyilvánuló nemzeti mozgalma Dacia provinciát mint a latinitás bölcsőjét használja toposzként. A *dacoromana* fogalom mint jelzős szerkezet megjelenése itt regionális aspektussal bír és elsősorban az egykori Dacia provincia területére vonatkozik. Később, a román nyelv és etnogenézis kutatásával a Dunától északra élő román nyelvjárások közös jelölőfogalmává lesz a „daco-roman” fogalom, hivatalosan a román nyelvet ma is „dákoromán” nyelvnek ismerik a nyelvészetben, elkülönítve a Dunától délre élő, feltehetően a Kr.u. VII. század óta külön fejlődő nyelvjárásoktól. Az 1920-ban létrejött új, román állam - Nagy-Románia (hivatalos nevén, Románia vagy a diplomáciában: Román Királyság) -

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

6 / 11 oldal | © Katolikus.ma

számos korabeli irodalmi dokumentumában, így az 1920-ban indult *Dacoromania* című folyóiratban is használja a már főnevesített szerkezetet, amely a „daco-roman”, azaz román nyelvet beszélők területére vonatkozó területet jelzi. Az új, jóval nagyobb területű, soknemzetiségű és az erdélyi románságot is magába foglaló államnak szükség volt egy új történeti narratívára és egy új latin névre is. Az addig ismert Regnum Romaniae fogalmát az irodalom a Dacoromania fogalmával helyettesítette, ezáltal hozzájárulva a román etnogenézis új, akkor már divatos dáko-római elméletének népszerűsítéséhez is. A Dacoromania fogalomban a „daco” – dák szórész persze jelölheti az egykori Daciát mint archaizált földrajzi jelzőt, de a dáko-római kontinuitás elméletében nagy szerepet játszó pre-római, trák eredetű népességet, a dákokat is. Ez az új fogalom amely a 20-as években terjed el, testesülni látszik a B. Mussolini olasz diktátor által Rómában a Via Dei Fori Imperiali út mentén kihelyezett Római Birodalom térképén is, ahol az egykori Dacia provincia területe teljes egészében megegyezik az 1930-as évek Nagy-Romániájának formájával. Ez az egykori Burebista államának, Dacia provinciának és a modern román államnak a folytonosságát hirdető Dacia Aeterna mítosz folytatódik és fokozódik N. Ceausescu hivatalos propagandájában is, aki az 1980-as években önmagát Burebista utódjának, Romániát pedig az egykori Dák Királyság utódállamának hirdette.

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

7 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Nem tudni, hogy ezen ideológiai, történeti mítoszok hatottak-e a vatikáni dokumentumokban 1990 után egyre gyakrabban megjelenő Dacoromania országfogalom elterjedésében. Érdekes lenne felgöngyöltetni, kik és mikor használják a Dacoromania fogalmat először és milyen logika alapján. Az 1990 előtti idézetek VI. Pál és II. János Pál pápák hivatalos nyilatkozataiban és az Acta Apostolicae Sedis közlönyeiben a dacoromana fogalom a román nyelvre vagy a román nyelvű görögkatolikusokra vonatkozik. Az országjelölő fogalom elsősorban az 1970-es években terjedt el vatikáni filológusok körében (a Latinitas folyóiratban például), bár román filológiai közegben és latin szövegekben az államjelölő Dacoromania fogalma 1920 óta ismert és következetesen használt jelölő.

A fogalom egyértelműen egy újlatin konstrukció, amely a modern, XX. században létrejött Romániát igyekszik visszaadni latin nyelven, Románia nevét más formában latinul ugyanis nehéz lenne lefordítani: a *Romania* fogalom az egykori bizánci rómaiakat feltételezi, így ezt ebben a formában nem lehet használni latinul. A Dacoromania fogalommal csupán az a gond, hogy amennyiben az egykori Dacia területére utal, akkor kirekesztő a nem Dacia provincia területén élő román katolikusokkal szemben, ha pedig az etnogenézisben szerepet kapott dákokra vagy az egykori dák királyságra utal, akkor a Mussolini és Ceausescu idején elterjedt történelmi mítoszt legitimizálják az „örök Dacia” mítoszt.

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

8 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Ezzel persze nem lennének egyedül: a szerbiai román ortodox egyházmegyét Dacia Felix névre keresztelték (Episcopia Daciei Felix). Úgy tűnik, az ókori földrajzi nevek és keresztény vagy akár pogány népeiségek ország és területjelölő sajátossága nem megy ki divatból. Hisz ahogy az ókori római Mithras-kultusz és Isis-kultusz esetén is azok „perzsa” és „egyiptomi” jellege nem volt több, mint egzotikus vallási jelölő, úgy ezek a fogalmak is egy-egy ország és egyház mitikus, távoli, egzoticizáló ókori múltját akarják hirdetni, nem törődve a kortárs társadalmi és történelmi sajátosságokkal.

[1] *„Servus Dei die XXV mensis Decembris anno MDCCCLXXIII Constantinopoli est ortus, e Principe Generali Ioanne Gregorio Ghika, in missione diplomatica Dacoromaniae apud Aulam Pulchrae Ianuae Turcarum...”*: *AAS, vol. CVII (2015), n. 3, pp. 250-252.

[2] Il Messagero. 2019. június 8.

[3] *‘Fratre Ioanne Bukovsky, Archiepiscopo titulo Tabaltensi ac ad praesens in Dacoromana Republica Nuntio Apostolico, quem ad id deputamus...’*. AAS 83, 1991, pp. 918.

[4] Marton József, A Szentszék és Románia konkordátuma 1927-ben, *Erdélyi*

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

9 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Múzeum, 1-2, 1995, 50-59.

A RomKat.ro szerkesztősége megkereste Szilágyi N. Sándor nyelvészt, egyetemi tanárt, tőle megtudtuk, hogy „a dákoromán nem azt jelenti, hogy a dákoktól és a rómaiaktól származó, hanem a románnak azt a változatát jelöli, amit az egykori Dácia területén is beszélnek, szemben az isztrorománnal, ami a románhoz közel álló nyelv, és amit Isztriában beszélnek. Emellett ismert a meglenoromán és az aromán is. A *Dacoromania* leginkább egy nagyon jó tudományos folyóiratcímként ismert (még Sextil Pușcariu nyelvész alapította). Szerintem nem volt szerencsés ezt írni a szoborra. Aki kitalálta, hogy ez legyen ott, valószínűleg azt hitte, hogy latinul a Románia így jó, mert régebbi területre, illetve a terület (egy részének) régebbi nevére is utal. A dákoromán nyelvészeti terminusként (mint ennek a Romániában beszélt román nyelvnek a tudományos neve) teljesen rendben van, és nem is irányult senki ellen soha, egyszerűen megkülönböztető a másik hárommal szemben.”

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

10 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Forrás: RomKat.ro

Katolikus.ma

Szerző: Szerk. (2020-06-17)

11 / 11 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/ferenc-papa-dacoromaniaban-helyes-igy/> internetes címről származik. A cikket 2020-08-08 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!